

Sjørretprosjektet i Vindafjord

Bakgrunn og tiltaksgjennomføring

I 2020 tok Vindafjord kommune, Haugaland vannområde og Vindafjord Jakt- og Fiskelag initiativ til å kartlegge 16 utvalgte sjørretvassdrag i kommunen. Bakgrunnen for kartleggingen var manglende kunnskap om sjørretens leveområder, kraftig bestandsnedgang på Vestlandet og økt nasjonalt fokus på naturrestaurering.

I rapporten «[Habitatkartlegging og forslag til tiltak for sjørret i vassdrag i Vindafjord kommune](#)» ble det foreslått en rekke tiltak for å øke ungfiskproduksjonen ved å bedre sjørretens levekår.

Høsten 2021 gikk styringsgruppen for sjørretprosjektet i Vindafjord (bestående av Vindafjord kommune, Haugaland vannområde og Vindafjord Jakt- og Fiskelag), i gang med tiltak i Oselva, Skiftesbekken, Alvseikjeåna, Aurdalsåna og Svendsbøelva. Tiltakene besto i hovedsak av å legge ut større stein, gytegrus og utbedre vandringshindre (tiltak denne brosjyren viser).

Prosjektet er finansiert med midler fra Miljødirektoratet, Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren i Rogaland.

Utlegg av gytegrus

I en del av vassdragene i Vindafjord er det enten mangel på gytegrus, eller gytegrus av dårlig kvalitet. Fjerning av masser for å sikre god flomkapasitet, har mange steder medført at den beste gytegrusen er gravd opp på land. Endringer i arealbruk, retting og senkning av vassdrag og avrenning fra landbruk og avløp, medfører også tilslamming og begroing av gytegrus som videre «setter seg». Det gjør at fisken ikke greier å lage gyteproper.

Utlegg av gytegrus gjennomføres stort sett høyt i vassdrag der fisken gyter. I tillegg til å legge ut gytegrus, plasserer man også noe større stein. Steinen stabiliserer gytegrusen, skaper naturlige strømforhold og er skjul for fisken. Gytegrusutlegg er som regel tiltak av begrenset varighet, og må med ujevne mellomrom fornyes.

SJØØRRETEN

Sjørret (*Salmo trutta trutta*) regnes som en underart av ørret (*Salmo trutta*).

Sjørreten oppholder seg i kortere eller lengre perioder i sjøen, men i motsetning til laksen, vandrer sjørreten ofte ikke lenger enn 20-30 km fra elva eller bekken hvor den har vokst opp. Den foretrekker også i større grad små bekker.

Det er flere årsaker til at noen ørretindivider velger å forlate sin elv, bekk eller innsjø. I små bekker med tynt næringsgrunnlag ser det ut til at en større andel ørret vandrer ut i sjøen, enn ørret i en innsjø. Og det er også flere hunnfisk enn hannfisk som velger å vandre ut. Jo større en hunnfisk blir, jo flere egg kan hun legge. Størrelse hos hannfisk har noe mindre å si.

Sjørreten lokalt gyter stort sett i oktober-november. Ta med deg en god lykt for å se et høstlig drama utspille seg i din bekk.

Fjerning av vandringshindre

Svært mange sjøørretbestander i Norge er påvirket av menneskeskapte vandringshindre. Alt fra gamle møller og ledekanaler, til demninger og kulverter, hindrer mange steder fisk i å komme seg til gyteområdene eller forflytte seg internt. I Vindafjord finnes det en rekke menneskeskapte vandringshindre som hindrer fiskens frie vandring. Det omfatter alt fra mindre terskler og korte rør, til større demninger og lange bekkelukkinger. Det er spesielt viktig med fri vandring i perioder hvor små bekker står i fare for å tørke ut. I Vindafjord kan også større fisk oppleve vandringshindre i form av steinklopper og gjerder tettet med «kvist og kvast».

Utlegg av steingrupper

I mange vassdrag påvirket av mennesker, finnes det lite større stein i selve vannløpet. Retting og senkning av elve- og bekkeløp har medført at stein enten har blitt gravd på land, eller har blitt brukt som erosjonssikring i sidene. Bekken eller elva får gjerne et tydelig kanalpreg med lite variasjon. Ved å legge ut større stein (20-70 cm) i buner, røyser eller langsgående rygger, oppnår man flere ting. Stein bidrar til et variert livsmiljø både fisk og andre vannlevende dyr (noen arter lever under steiner, mens andre lever på toppen eller sidene), og sikrer også bedre skjulmuligheter. Mange av vassdragene som er rettet og senket, er også preget av mye sedimentasjon som følge av lav vannhastighet. Ved å legge ut steinbuner som snevrer inn vannløpet, skylles fensedimenter bort og avdekker underliggende grus. Selv om det å gjenslynge vassdrag er å foretrekke, er utlegg av stein et billig og enkelt tiltak som gir god effekt og et mer levende vassdrag.

Utlegg av stein med gravemaskin

Steinbunene skaper variasjon og skjul i elveløpet

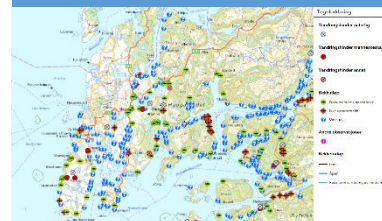
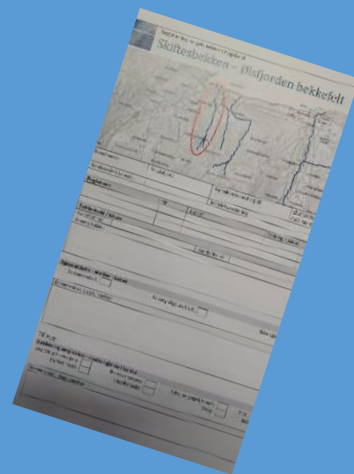
GROVKARTLEGGING

Vi ønsker å kartlegge alle potensielle sjøørretvassdrag i Vindafjord kommune.

Ved hjelp av skjema og mobil, kan grunneiere, frivillige og andre bidra til å dokumentere sjøørretbekker, vandringshindre og andre forhold.

Hensikten er å legge informasjonen inn i en kartapplikasjon, slik at forvaltningen kan ta vare på, og hindre at flere sjøørretbekker blir ødelagt

For mer informasjon, send e-post til vannområdekoordinator i Haugaland vannområde: svenskato.ege@haugesund.kommune.no.

Veien videre

2021-2030 er utpekt til FNs tiår for restaurering av natur. Det holder ikke lengre og bare bevare natur, men vi må også restaurere det som er ødelagt. Sjøørretprosjektet i Vindafjord er en del av arbeidet med å nå bærekraftsmål 14 og 15, som omhandler livet i havet og livet på land. Styringsgruppen håper i årene fremover å bidra til engasjement, bevissthet og samarbeid blant frivillige, grunneiere, skoleklasser og politikere. Slik kan vi sammen ta vare på det biologiske mangfoldet i Vindafjord kommune.

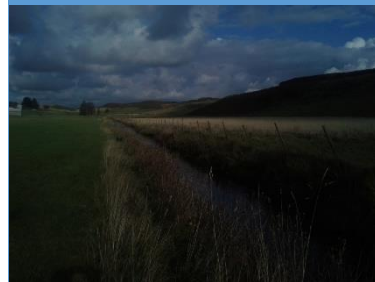
Foto: Jarle Lunde

Styringsgruppen i sjøørretprosjektet i Vindafjord ønsker å prioritere tiltak i ett eller flere av følgende vassdrag i 2022;

Det ligger mye planleggingsarbeid i bunn før selve gjennomføringen av tiltak. Det gjelder blant annet; dialog med grunneiere, skaffe midler til prosjektet, søke om tillatelse til å gjøre fysiske inngrep i vassdrag og innkjøp av stein og grus m.m.

Selve gjennomføringen skjer i tidsrommet juni-september.

Ønsker du mer informasjon om prosjektet, ta kontakt med landbruksrådgiver i Vindafjord kommune, Harald Olav Stuhaug; harald.olav.stuhaug@vindafjord.kommune.no, eller vannområdekoordinator i Haugaland vannområde, Sven-Kato Ege; sven-kato.ege@haugesund.kommune.no.

LIVET I HAVET

LIVET PÅ LAND